

SZCZEGÓLNA ZDOLNOŚĆ SĄDOWA

Marcin Dziurda

BIBLIOTEKA SĄDOWA

SZCZEGÓLNA ZDOLNOŚĆ SĄDOWA

Marcin Dziurda

BIBLIOTEKA SĄDOWA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Publikacja dofinansowana przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego

Stan prawny na 1 marca 2019 r.

Recenzenci

Prof. dr hab. Tadeusz Ereciński

Prof. dr hab. Andrzej Jakubecki

Wydawca

Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący

Paulina Staniszevska-Chudzik

Opracowanie redakcyjne i łamanie

Violet Design Wioletta Kowalska

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

The logo for 'prawolubni' features the word in a stylized, lowercase font with a small heart above the 'i'. Below the text are two wavy horizontal lines.

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-453-6

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	13
---------------------	----

WSTĘP	17
-------------	----

ROZDZIAŁ 1

ZDOLNOŚĆ SĄDOWA W OBECNYM STANIE PRAWNYM	25
---	-----------

1.1. Uwagi wprowadzające	25
1.1.1. Definicje zdolności sądowej	27
1.1.2. Transponowanie podmiotowości materialnoprawnej	34
1.1.3. Praktyczne znaczenie zdolności sądowej	36
1.2. Ukształtowanie się obecnego stanu prawnego	40
1.2.1. Uwagi wprowadzające	40
1.2.2. Zdolność sądowa a zdolność prawna	44
1.2.3. Zdolność sądowa podmiotów zagranicznych	48
1.3. Geneza szczególnej zdolności sądowej	49
1.3.1. Ogólna zdolność sądowa	49
1.3.2. Podstawowe różnice pomiędzy ogólną a szczególną zdolnością sądową	49
1.3.3. Wzrost liczby przypadków szczególnej zdolności sądowej	51
1.3.4. Najważniejsze rodzaje postępowań	52
1.4. Uwagi podsumowujące	55

ROZDZIAŁ 2

SZCZEGÓLNA ZDOLNOŚĆ SĄDOWA JAKO INSTYTUCJA PRAWNA

– STANOWISKO DOKTRYNY I JUDYKATURY	57
2.1. Uwagi wprowadzające	57
2.2. Stan prawny przed wejściem w życie obecnego Kodeksu postępowania cywilnego	63
2.3. Niesamodzielne jednostki organizacyjne	71
2.3.1. Uwagi wprowadzające	71
2.3.2. Instytut Pamięci Narodowej	75
2.3.3. Rozbieżności w orzecznictwie dotyczące art. 479 ⁷ k.p.c.	76
2.3.4. Znaczenie prawa materialnego	80
2.3.5. Strona powodowa w sprawach o opublikowanie sprostowania prasowego	85
2.3.6. Uwagi podsumowujące	89
2.4. Organy – zagadnienia ogólne	90
2.5. Organy w sprawach dotyczących ich decyzji	94

2.6.	Organy realizujące interes inny niż bezpośrednio indywidualny	96
2.6.1.	Uwagi wprowadzające	96
2.6.2.	Prokurator i organy działające na jego prawach	97
2.7.	Organy wewnętrzne innych osób prawnych	102
2.8.	Inne struktury	105
2.8.1.	Uwagi wprowadzające	105
2.8.2.	Sprawy dotyczące dostępu do informacji publicznej	106
2.8.3.	Funkcja redaktora naczelnego	108
2.8.4.	Organy działające w sprawach związanych z wydzieloną masą majątkową	111
2.9.	Przypadki niezaliczane do szczególnej zdolności sądowej	115
2.9.1.	Uwagi wprowadzające	115
2.9.2.	Podmioty korzystające z ogólnej zdolności sądowej	116
2.9.3.	Struktury, którym nie można przypisać podmiotowości (spółka cywilna)	119
2.9.4.	Przedstawianie sądowi istotnego dla sprawy poglądu (art. 63 ⁵ k.p.c.)	120
2.9.5.	Przedstawienie stanowiska lub udział w postępowaniu przed Sądem Najwyższym	122
2.9.6.	Inne przypadki braku zdolności sądowej	123
2.10.	Najważniejsze kwestie sporne	126
2.11.	Uwagi podsumowujące	129

ROZDZIAŁ 3

CECHY SZCZEGÓLNEJ ZDOLNOŚCI SĄDOWEJ	130	
3.1.	Uwagi wprowadzające	130
3.2.	Ograniczenia przedmiotowe	133
3.2.1.	Uwagi wprowadzające	133
3.2.2.	Ograniczenia <i>sensu stricto</i>	135
3.2.3.	Rola procesowa	137
3.2.4.	Kategorie postępowań	139
3.2.5.	Stadium postępowania	141
3.2.6.	Odrębność zakresów przedmiotowych	142
3.2.7.	Uwagi podsumowujące	143
3.3.	Charakter struktury wymienionej w przepisie	143
3.4.	Charakter przepisu przyznającego szczególną zdolność sądową	145
3.4.1.	Uwagi wprowadzające	145
3.4.2.	Wymienienie w przepisie struktury niemającej zdolności prawnej	148
3.4.3.	Samodzielność działania	149
3.4.4.	Brzmienie przepisu	150
3.5.	Podwójna (potrójna) rola przepisu	157
3.6.	Realizacja interesu innego niż bezpośrednio indywidualny	159
3.7.	Kwestie terminologiczne	160
3.8.	Uwagi podsumowujące	164

ROZDZIAŁ 4

PRZYPADKI SZCZEGÓLNEJ ZDOLNOŚCI SĄDOWEJ W OBECNYM STANIE PRAWNYM	167	
4.1.	Uwagi wprowadzające	167
4.2.	Organy wytaczające powództwa w interesie publicznym	168

4.2.1. Uwagi wprowadzające	168
4.2.2. Organy określone w ustawie o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców	169
4.2.2.1. Geneza obecnej regulacji	169
4.2.2.2. Obecny stan prawny	171
4.2.2.3. Stanowisko judykatury	172
4.2.3. Organy określone w ustawie – Prawo zamówień publicznych	174
4.2.3.1. Uwagi wprowadzające	174
4.2.3.2. Ukształtowanie się obecnego stanu prawnego	175
4.2.3.3. Prezes Urzędu Zamówień Publicznych	176
4.2.3.4. Organ sprawujący nadzór nad zamawiającym	177
4.2.3.5. Kwestie dotyczące dwustronności postępowania	179
4.2.4. Organy określone w ustawie o zasadach zarządzania mieniem państwowym	180
4.2.4.1. Sprawy przewidziane w art. 16 ust. 2 u.z.z.m.p.	180
4.2.4.2. Sprawy przewidziane w art. 41 u.z.z.m.p.	182
4.2.5. Wojewoda w sprawach określonych w art. 23a ust. 8 u.g.n.	184
4.2.6. Organy domagające się wykonania polecenia albo darowizny (art. 894 § 2 i art. 985 k.c.)	185
4.2.7. Dysponent Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	186
4.2.8. Organy określone w ustawie o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych	188
4.2.8.1. Uwagi wprowadzające	188
4.2.8.2. Stanowisko doktryny i orzecznictwa	191
4.2.8.3. Uwagi podsumowujące	192
4.2.9. Organy podatkowe	193
4.2.9.1. Uwagi wprowadzające	193
4.2.9.2. Charakter powództwa	196
4.2.9.3. Obecne stanowisko doktryny i judykatury	197
4.2.10. Brak szczególnej zdolności sądowej organów państwowych	200
4.2.10.1. Uwagi wprowadzające	200
4.2.10.2. Artykuł 100 k.p.a.	200
4.2.10.3. Brak samodzielności organu	201
4.3. Jednostki organizacyjne wytaczające powództwa w interesie publicznym	202
4.3.1. Uwagi wprowadzające	202
4.3.2. Instytut Pamięci Narodowej	203
4.3.3. Państwowe jednostki organizacyjne w sprawach o opublikowanie sprostowania	204
4.3.4. Uwagi podsumowujące	205
4.4. Prokurator i podmioty działające na jego prawach	206
4.4.1. Uwagi wprowadzające	206
4.4.2. Charakter zdolności sądowej prokuratora	209
4.4.3. Przypadki, w których prokurator korzysta ze zdolności sądowej	211
4.4.4. Organy działające na prawach prokuratora	213
4.4.4.1. Uwagi wprowadzające	213
4.4.4.2. Katalog podmiotów działających na prawach prokuratora	215
4.4.4.3. Ograniczenia przedmiotowe	217
4.4.4.4. Uwagi podsumowujące	220
4.5. Organy uprawnione do wnoszenia środków zaskarżenia i innych środków prawnych	222
4.5.1. Uwagi wprowadzające	222

4.5.2. Uprawnienia Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Rzecznika Praw Dziecka	223
4.5.3. Dalsze uprawnienia Prokuratora Generalnego	225
4.5.4. Skarga nadzwyczajna	226
4.5.5. Uprawnienia Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych	227
4.5.6. Ograniczenia przedmiotowe i ich skutki	228
4.5.7. Reprezentacja Prokuratora Generalnego w postępowaniu sądowym	229
4.5.8. Przypadki nieobjęte przesłanką zdolności sądowej	230
4.6. Organy działające w obronie wydanych rozstrzygnięć władczych	231
4.6.1. Uwagi wprowadzające	231
4.6.2. Organy rentowe	233
4.6.3. Wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności	235
4.6.4. Organy regulacyjne	238
4.6.4.1. Uwagi wprowadzające	238
4.6.4.2. Różnice redakcyjne (art. 479 ²⁹ § 1 k.p.c.)	239
4.6.4.3. Sprawy z zakresu regulacji rynku wodno-kanalizacyjnego	241
4.7. Organy w postępowaniu nieprocesowym	242
4.7.1. Uwagi wprowadzające	242
4.7.2. Udział prokuratora w postępowaniu nieprocesowym	243
4.7.3. Status uczestnika postępowania (wniosek a zawiadomienie)	245
4.7.4. Nowelizacja art. 635 § 2, art. 637 § 1 oraz art. 655 § 1 k.p.c. i jej skutki	246
4.7.5. Organy celne oraz starosta (art. 610 ² § 1 i art. 610 ⁷ k.p.c.)	249
4.7.6. Organy określone w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego	252
4.7.7. Organy określone w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	255
4.7.8. Przedstawicielstwa dyplomatyczne i urzędy konsularne (art. 1109 k.p.c.)	257
4.7.9. Dyrektor zakładu karnego i kierownik Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym	259
4.7.10. Organy w postępowaniach wieczystoksięgowych	263
4.7.11. Organy nadzorujące osoby prawne	266
4.7.12. Organy nadzorujące określone sektory rynku	269
4.7.13. Wniosek o wyznaczenie przedstawiciela (art. 34 § 1 k.p.a.)	273
4.7.14. Organy w sprawach wyborczych	275
4.7.15. Organy w sprawach wpisu do rejestru	277
4.7.16. Inne organy w postępowaniu nieprocesowym	278
4.7.17. Sprawy depozytowe	281
4.8. Organy w stosunkach wewnętrznych	281
4.8.1. Uwagi wprowadzające	281
4.8.2. Organy przedsiębiorstwa państwowego	282
4.8.2.1. Uwagi wprowadzające	282
4.8.2.2. Charakter zdolności sądowej organów przedsiębiorstwa państwowego	283
4.8.2.3. Zakres przedmiotowy zdolności sądowej organów przedsiębiorstwa państwowego	285
4.8.3. Sprawy wynikające z realizacji zbiorowego prawa pracowników do informacji	286
4.8.4. Zaskarżanie uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych	288
4.8.5. Zaskarżanie uchwał walnych zgromadzeń spółdzielni	292
4.8.6. Postulaty <i>de lege ferenda</i>	292

4.9. Niesamodzielne jednostki organizacyjne w sprawach dotyczących ochrony własnych interesów	295
4.9.1. Uwagi wprowadzające	295
4.9.2. Pracodawcy w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	295
4.9.3. Zamawiający w sprawach skarg na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej	299
4.10. Zastępcy pośredni	303
4.10.1. Uwagi wprowadzające	303
4.10.2. Brak zdolności sądowej mas majątkowych	304
4.10.3. Rozbieżności w doktrynie dotyczące zdolności sądowej syndyka	306
4.10.3.1. Uwagi wprowadzające	306
4.10.3.2. Stanowisko judykatury	307
4.10.3.3. Argumenty za szczególną zdolnością sądową	309
4.10.3.4. Reprezentacja procesowa syndyka jako organu	312
4.10.4. Inni zastępcy pośredni	314
4.10.5. Uwagi podsumowujące	315
4.11. Szczególna zdolność sądowa funkcji	317
4.12. Uwagi podsumowujące	320

ROZDZIAŁ 5

RELACJE MIĘDZY LEGITYMACJĄ A SZCZEGÓLNĄ ZDOLNOŚCIĄ SĄDOWĄ	322
5.1. Uwagi wprowadzające	322
5.2. Koncepcje legitymacji	324
5.3. Legitymacja procesowa i materialna	325
5.4. Działanie w interesie publicznym w postępowaniu nieprocesowym	329
5.5. Powództwa wytaczane w interesie publicznym	330
5.6. Skutki braku legitymacji procesowej	336
5.7. Swoiste cechy legitymacji przysługującej strukturom wyposażonym w szczególną zdolność sądową	338
5.7.1. Uwagi wprowadzające	338
5.7.2. Legitymacja publiczna <i>sensu stricto</i>	339
5.7.3. Legitymacja służąca ochronie interesów innych niż bezpośrednio indywidualny interes cywilny, w tym legitymacja grupowa (legitymacja nadzwyczajna)	339
5.7.4. Legitymacja związana z realizacją uprawnień władczych	342
5.7.5. Postępowanie nieprocesowe	342
5.7.6. Uwagi podsumowujące	343
5.8. Argumenty przeciwko odrywaniu zdolności sądowej od legitymacji	344
5.9. Relacja między legitymacją a szczególną zdolnością sądową – proponowane podejście	347
5.9.1. Uwagi wprowadzające	347
5.9.2. Przypadki podstawienia procesowego	348
5.9.2.1. Uwagi wprowadzające	348
5.9.2.2. Legitymacja procesowa przysługująca podmiotom podstawionym mającym ogólną zdolność sądową	349
5.9.2.3. Legitymacja procesowa przysługująca strukturom podstawionym niemającym ogólnej zdolności sądowej	351
5.9.2.4. Uwagi podsumowujące	356
5.9.3. Legitymacja struktur wytaczających powództwa w interesie publicznym	356

5.9.4. Legitymacja organów w sprawach dotyczących odwołań od ich decyzji	358
5.9.5. Inne przypadki, w których zdolność sądowa ma to samo źródło co legitymacja ...	359
5.9.6. Przypadki, w których szczególna zdolność sądowa wynika z innych źródeł niż legitymacja	360
5.9.7. Uwagi podsumowujące	361
5.10. Interes prawny a szczególna zdolność sądowa	362
5.10.1. Uwagi wprowadzające	362
5.10.2. Interes prawny w żądaniu ustalenia (art. 189 k.p.c.)	363
5.10.3. Inne powództwa	366
5.10.4. Pokrzywdzenie orzeczeniem (<i>gravamen</i>)	367
5.11. Uwagi podsumowujące	369

ROZDZIAŁ 6

SZCZEGÓLNA ZDOLNOŚĆ SĄDOWA A WYBRANE ELEMENTY

STRUKTURY POSTĘPOWANIA	370
6.1. Uwagi wprowadzające	370
6.2. Skutki wszczęcia postępowania poza zakresem szczególnej zdolności sądowej	371
6.2.1. Zakres szczególnej zdolności sądowej	371
6.2.2. Sprostowanie oznaczenia strony	373
6.2.3. Odrzucenie pozwu	378
6.2.4. Umorzenie postępowania	386
6.2.5. Uzupelnienie następczego braku szczególnej zdolności sądowej	387
6.2.6. Przekształcenia podmiotowe	390
6.2.7. Następstwo procesowe	393
6.2.8. Kurator procesowy	396
6.2.9. Nieważność postępowania	398
6.2.10. Wznowienie postępowania	401
6.2.11. Uwagi podsumowujące	402
6.3. Zdolność procesowa	403
6.3.1. Uwagi wprowadzające	403
6.3.2. Źródła zdolności procesowej struktur mających szczególną zdolność sądową	405
6.3.3. Zakres zdolności procesowej struktur mających szczególną zdolność sądową	407
6.3.4. Uwagi podsumowujące	408
6.4. Zdolność postulacyjna	409
6.5. Reprezentacja w postępowaniu cywilnym	416
6.5.1. Uwagi wprowadzające	416
6.5.2. Reprezentacja procesowa organów	420
6.5.2.1. Uwagi wprowadzające – organy monokratyczne i kolegalne	420
6.5.2.2. Organy przedsiębiorstwa państwowego	421
6.5.2.3. Organy spółek kapitałowych	424
6.5.2.4. Organy państwowe i samorządowe	428
6.5.3. Reprezentacja procesowa jednostek organizacyjnych	430
6.5.4. Reprezentacja procesowa „funkcji”	432
6.5.5. Reprezentacja procesowa wyodrębnionych funduszy	434
6.5.6. Uwagi podsumowujące	434
6.6. Pełnomocnictwa procesowe	436
6.6.1. Uwagi wprowadzające	436

6.6.2. Zakres zastosowania art. 87 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. – stanowisko judykatury	438
6.6.3. Udzielanie pełnomocnictw procesowych pracownikom na podstawie przepisów szczególnych	440
6.6.4. Sposób udzielania pełnomocnictw	443
6.6.5. Inne przypadki rozszerzenia kręgu osób mogących być pełnomocnikami procesowymi	447
6.6.6. Uwagi podsumowujące	448
6.7. Zastępstwo wykonywane przez Prokuratorię Generalną	449
6.8. Obowiązek wykazania umocowania (art. 68 § 1 k.p.c.)	454
6.9. Właściwość sądu	460
6.10. Koszty sądowe	465
6.10.1. Uwagi wprowadzające	465
6.10.2. Źródła pokrycia kosztów sądowych w przypadkach szczególnej zdolności sądowej	466
6.10.3. Zwolnienia indywidualne	468
6.10.4. Zwolnienia ustawowe	468
6.11. Zwrot kosztów postępowania	475
6.11.1. Uwagi wprowadzające	475
6.11.2. Regulacje szczególne	476
6.11.3. Zwrot kosztów postępowania w praktyce	478
6.11.4. Rozliczanie kosztów postępowania w sprawach z udziałem prokuratora	482
6.12. Wielość struktur wyposażonych w szczególną zdolność sądową	485
6.12.1. Uwagi wprowadzające	485
6.12.2. Współuczestnictwo procesowe	488
6.12.3. Interwencja uboczna	491
6.12.3.1. Uwagi wprowadzające	491
6.12.3.2. Skutki ograniczenia roli procesowej	494
6.12.3.3. Działanie w interesie publicznym	495
6.12.4. Uwagi podsumowujące	497
6.13. Zawisłość sporu i zakres prawomocności materialnej	498
6.13.1. Uwagi wprowadzające	498
6.13.2. Zawisłość sporu	498
6.13.3. Prawomocność materialna	501
6.14. Powództwo wzajemne	508
6.15. Oznaczenie strony	510
6.16. Przesłuchanie w charakterze strony	513
6.17. Uwagi podsumowujące	516

ROZDZIAŁ 7

ZAKRES I KSZTAŁT REGULACJI SZCZEGÓLNEJ ZDOLNOŚCI SĄDOWEJ

– PODSUMOWANIE I PROPOZYCJE <i>DE LEGE FERENDA</i>	518
7.1. Uwagi wprowadzające	518
7.2. Przyczyny przyznawania szczególnej zdolności sądowej	521
7.2.1. Uwagi wprowadzające	521
7.2.2. Transponowanie podmiotowości materialnoprawnej na postępowanie cywilne	523
7.2.3. Wpływ prawa administracyjnego na postępowanie cywilne	526
7.2.4. Przyczyny wynikające z konstrukcji postępowania cywilnego	527

7.2.5. Realizacja interesu innego niż bezpośrednio indywidualny interes cywilnoprawny	534
7.3. Przyczyny przemawiające przeciwko przyznawaniu szczególnej zdolności sądowej	539
7.4. Zdolność sądowa w innych postępowaniach	544
7.4.1. Uwagi wprowadzające	544
7.4.2. Postępowanie karne	546
7.4.3. Postępowanie administracyjne	547
7.4.4. Postępowanie sądownoadministracyjne	548
7.4.5. Postępowania przed sądem polubownym	551
7.5. Uwagi prawnoporównawcze	552
7.6. Propozycje zmian konstrukcji art. 64 k.p.c.	555
7.7. Ujednolicenie konstrukcji przepisów odrębnych	558
7.8. Dostosowanie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego do przypadków szczególnej zdolności sądowej	560
7.8.1. Uwagi wprowadzające	560
7.8.2. Określenie sposobu reprezentacji w postępowaniu sądowym	562
7.8.3. Inne kwestie wymagające uregulowania	563
7.8.4. Problemy procesowe dotyczące sporów wewnątrz osób prawnych	565
7.9. Możliwości zahamowania wzrostu liczby przypadków szczególnej zdolności sądowej	567
7.9.1. Uwagi wprowadzające	567
7.9.2. Prokurator i podmioty działające na jego prawach	568
7.9.3. Organy w sprawach dotyczących ich decyzji	572
7.9.4. Pracodawcy w sprawach z zakresu prawa pracy	574
7.9.5. Inne przypadki	576
7.9.6. Postulaty rozszerzenia zakresu szczególnej zdolności sądowej	577
7.9.7. Uwagi podsumowujące	580
7.10. Metody ograniczania liczby przypadków szczególnej zdolności sądowej	580
7.10.1. Uwagi wstępne	580
7.10.2. Przekazanie określonych spraw poza drogę cywilną	581
7.10.3. Przyznanie zdolności prawnej	583
7.10.4. Uchylenie podstawy prawnej szczególnej zdolności sądowej	584
7.11. Uwagi końcowe	587
BIBLIOGRAFIA	589
SUMMARY	609

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- d.k.p.c.** – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 29.11.1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (według numeracji nadanej z dniem 30.09.1950 r., Dz.U. Nr 43, poz. 394); nie obowiązuje
- Konstytucja RP** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483, ze zm.)
- k.h.** – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502, ze zm.); nie obowiązuje
- k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025, ze zm.)
- k.p.** – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2018 r. poz. 917, ze zm.)
- k.p.a.** – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2096, ze zm.)
- k.p.c.** – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.)
- k.p.k.** – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1987, ze zm.)
- k.p.n.** – dekret z 18.07.1945 r. – Kodeks postępowania niespornego (Dz.U. Nr 27, poz. 169, ze zm.); nie obowiązuje
- k.r.o.** – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682, ze zm.)
- k.s.h.** – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1577, ze zm.)
- k.wyb.** – ustawa z 5.01.2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz.U. z 2018 r. poz. 754, ze zm.)
- o.p.** – ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2018 r. poz. 800, ze zm.)
- p.p.s.a.** – ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2018 r. poz. 1302, ze zm.)
- pr. cel.** – ustawa z 19.03.2004 r. – Prawo celne (Dz.U. z 2018 r. poz. 167, ze zm.)
- pr. pras.** – ustawa z 26.01.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 1914)
- pr. prok.** – ustawa z 28.01.2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2017 r. poz. 1767, ze zm.)
- pr. spółdz.** – ustawa z 18.09.1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2018 r. poz. 1285, ze zm.)
- pr. stow.** – ustawa z 7.04.1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2017 r. poz. 210, ze zm.)

- pr. up.** – ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 2344, ze zm.)
- p.z.p.** – ustawa z 29.01.2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1986, ze zm.)
- ustawa o IPN** – ustawa z 18.12.1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. z 2018 r. poz. 2032, ze zm.)
- ustawa o KAS** – ustawa z 16.11.2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2018 r. poz. 508, ze zm.)
- ustawa o PGRP** – ustawa z 15.12.2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 2261, ze zm.)
- ustawa o RPD** – ustawa z 6.01.2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz.U. z 2017 r. poz. 922)
- ustawa o RPO** – ustawa z 15.07.1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2018 r. poz. 2179, ze zm.)
- ustawa o SN** – ustawa z 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r. poz. 5, ze zm.)
- u.d.i.p.** – ustawa z 6.09.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.)
- u.d.p.p.w.** – ustawa z 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2018 r. poz. 450, ze zm.)
- u.d.r.p.g.** – ustawa z 17.12.2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 573, ze zm.)
- u.f.** – ustawa z 6.04.1984 r. o fundacjach (Dz.U. z 2018 r. poz. 1491)
- u.f.p.** – ustawa z 27.08.2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2077, ze zm.)
- u.g.n.** – ustawa z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2018 r. poz. 2204, ze zm.)
- u.i.p.p.k.** – ustawa z 7.04.2006 r. o informowaniu pracowników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji (Dz.U. Nr 79, poz. 550, ze zm.)
- u.k.s.s.c.** – ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 300, ze zm.)
- u.n.n.c.** – ustawa z 24.03.1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (Dz.U. z 2017 r. poz. 2278, ze zm.)
- u.n.r.f.** – ustawa z 21.07.2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz.U. z 2019 r. poz. 298)
- u.o.k.k.** – ustawa z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2019 r. poz. 369, ze zm.)
- u.o.r.p.** – ustawa o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. z 2018 r. poz. 1433, ze zm.)
- u.o.z.p.** – ustawa z 19.08.1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1878, ze zm.)
- u.p.e.a.** – ustawa z 19.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2018 r. poz. 1314, ze zm.)
- u.p.n.p.r.** – ustawa z 23.08.2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. z 2017 r. poz. 2070)
- u.p.o.z.p.** – ustawa z 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz.U. z 2014 r. poz. 24, ze zm.)
- u.p.p.** – ustawa z 25.09.1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2152)

- u.p.s.** – ustawa z 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1508, ze zm.)
- u.p.u.p.** – ustawa z 16.09.1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1915)
- u.r.r.RF** – ustawa z 5.08.2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 2038, ze zm.)
- u.s.c.** – ustawa z 21.11.2008 r. o służbie cywilnej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1559, ze zm.)
- u.s.u.s.** – ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 300)
- u.s.z.p.p.** – ustawa z 25.09.1981 r. o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego (Dz.U. z 2015 r. poz. 1543)
- u.u.s.r.** – ustawa z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2019 r. poz. 299)
- u.w.n.r.f.** – ustawa z 9.11.2018 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem nadzoru nad rynkiem finansowym oraz ochrony inwestorów na tym rynku (Dz.U. poz. 2243)
- u.w.t.p.a.** – ustawa z 26.10.1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2018 r. poz. 2137, ze zm.)
- u.z.k.u.n.** – ustawa z 21.06.1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz.U. Nr 44, poz. 255, ze zm.)
- u.z.z.** – ustawa z 23.05.2001 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 263)
- u.z.z.m.p.** – ustawa z 16.12.2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 1182, ze zm.)
- u.z.z.w.** – ustawa z 7.06.2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2018 r. poz. 1152, ze zm.)

Instytucje, organizacje, urzędy

- CBA** – Centralne Biuro Antykorupcyjne
- IPN** – Instytut Pamięci Narodowej
- KIO** – Krajowa Izba Odwoławcza
- KNF** – Komisja Nadzoru Finansowego
- KRS** – Krajowy Rejestr Sądowy
- KRUS** – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
- NIK** – Najwyższa Izba Kontroli
- NSA** – Naczelny Sąd Administracyjny
- PGRP** – Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej (działająca od dnia 1.01.2017 r.)
- PGSP** – Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa
- RPD** – Rzecznik Praw Dziecka
- RPO** – Rzecznik Praw Obywatelskich
- SA** – sąd apelacyjny
- SN** – Sąd Najwyższy
- SO** – sąd okręgowy
- TK** – Trybunał Konstytucyjny
- UOKiK** – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
- URE** – Urząd Regulacji Energetyki

- UZP – Urząd Zamówień Publicznych
WSA – wojewódzki sąd administracyjny

Publikatory, czasopisma

- Apel.-Warszawa – Apelacja Warszawa
AUL – Acta Universitatis Lodziensis
AUW – Acta Universitatis Wratislaviensis
KPP – Kwartalnik Prawa Prywatnego
KPPubl – Kwartalnik Prawa Publicznego
MoP – Monitor Prawniczy
MPH – Monitor Prawa Handlowego
NP – Nowe Prawo
OG – Orzecznictwo Gospodarcze
OSNAPiUS – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCK – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna i Karna
OSP – Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA – Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK-A – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Seria A
Pal. – Palestra
PiP – Państwo i Prawo
PiZS – Prawo i Zabezpieczenie Społeczne
POP – Przegląd Orzecznictwa Podatkowego
PPC – Polski Proces Cywilny
PPE – Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH – Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Sp. – Prawo Spółek
Prok. i Pr. – Prokuratura i Prawo
PS – Przegląd Sądowy
PUG – Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
Rej. – Rejent
RPEiS – Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
R.Pr. – Radca Prawny
SC – Studia Cywilistyczne
SI – Studia Iuridica
SłPrac – Służba Pracownicza
SP – Studia Prawnicze
ST – Samorząd Terytorialny
ZNKUL – Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
ZNUAM – Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ZNUG SP – Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego. Studia Prawnoustrojowe
ZNUŁ – Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego

WSTĘP

Problematyka zdolności sądowej stanowi w ostatnim czasie przedmiot coraz liczniejszych wypowiedzi doktryny, a zwłaszcza judykatury. Po raz ostatni zagadnienia z tym związane stanowiły przedmiot tak żywego zainteresowania w czasie prac nad obecnym Kodeksem postępowania cywilnego, a także bezpośrednio po jego wejściu w życie.

Początkowo dyskusje dotyczyły tego, czy przesłankę zdolności sądowej w ogóle regulować w nowej kodyfikacji¹. Wątpliwości w tej kwestii brały się stąd, że Kodeks postępowania cywilnego z 1932 r.² w żaden sposób do zdolności sądowej się nie odnosił, poprzestając na uregulowaniu zdolności procesowej.

Po wejściu w życie art. 64 k.p.c. dyskusje w doktrynie koncentrowały się na zakresie podmiotowym zdolności sądowej³. W rezultacie przyjęto, że – chociaż nie wynika to z treści tego przepisu – przesłanka procesowa zdolności sądowej dotyczy nie tylko strony, ale także interwenienta ubocznego. Na mocy odesłania zawartego w art. 13 § 2 k.p.c. przesłanka ta odnosi się także do stron i uczestników innych niż proces rodzajów postępowania⁴.

Zainteresowanie judykatury skoncentrowało się natomiast nie na definicji zdolności sądowej, ale na ustaleniach, jakim podmiotom ona przysługuje. O ile nie budziła nigdy problemów praktycznych regulacja art. 64 § 1 k.p.c., zgodnie z którą zdolność sądową mają osoby fizyczne i prawne, to art. 64 § 2 k.p.c. pozwalał na znaczną swobodę interpretacyjną. Przepis ten posługiwał się bardzo ogólnym sformułowaniem,

¹ Por. zwłaszcza W. Broniewicz, *Zdolność sądowa i legitymacja procesowa w projekcie k.p.c.*, PiP 1960/11; M. Sawczuk, *Zdolność procesowa w projekcie k.p.c.*, NP 1962/2; a także J. Naziębło, *Zdolność sądowa i procesowa w projekcie Kodeksu postępowania cywilnego PRL*, ZNUAM 1957/11, Prawo nr 5.

² Ustawa z 29.11.1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego.

³ Bardzo cenne opracowanie, które obrazuje ówczesny stan badań zarówno nad samą zdolnością sądową, jak i jej relacją do zdolności prawnej, stanowią *Materiały z I Ogólnopolskiego Integracyjnego Zjazdu Cywilistów*, 28–30.09.1972 roku, red. M. Sawczuk, Rzeszów 1974.

⁴ W. Broniewicz, *Zdolność sądowa w postępowaniu cywilnym*, NP 1966/5; S. Włodyka, *Zdolność sądowa i procesowa w nowym ustawodawstwie cywilnym*, PUG 1966/5; M. Sawczuk, *Zdolność sądowa według Kodeksu postępowania cywilnego*, NP 1969/11–12. Por. także Z. Resich, *Podmioty procesu w nowym kodeksie postępowania cywilnego*, NP 1966/2.

że zdolność sądową mają także organizacje społeczne⁵ dopuszczone do działania na podstawie obowiązujących przepisów, choćby nie posiadały osobowości prawnej. W związku z takim uregulowaniem kontrowersje wywoływała przede wszystkim problematyka zdolności sądowej rozmaitych komitetów i innych podobnych struktur⁶. Przepis art. 64 § 2 k.p.c. przerzucał rozstrzyganie wątpliwości w tym zakresie na płaszczyznę podmiotowości procesowej, ponieważ prawo materialne nie regulowało zdolności prawnej jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, które zostały dopuszczone do obrotu.

Niezależnie od tego ustawodawca zaczął w coraz większym zakresie przyznawać zdolność sądową strukturom, które nie były objęte regulacją art. 64 k.p.c. Duże znaczenie miały zmiany Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzone 1.07.1985 r.⁷, w ramach których zdolność sądowa została przyznana organom przedsiębiorstwa państwowego w sprawach o rozstrzygnięcie sporów między nimi (art. 691³ k.p.c.), a także organom rentowym i niemającym osobowości prawnej pracodawcom (art. 460 § 1 k.p.c.). Przepisy tego rodzaju rozszerzają podmiotowy zakres zdolności sądowej wynikający z art. 64 k.p.c. W tej sytuacji także doktryna zaczęła się koncentrować na tym, komu zdolność sądowa przysługuje, a nie na istocie tej przesłanki procesowej⁸.

Powrót do badań nad istotą zdolności sądowej nastąpił po powiązaniu jej ze zdolnością prawną⁹. Było to możliwe dzięki dodaniu w Kodeksie cywilnym art. 33¹ § 1, wyodrębniającego tzw. trzecią kategorię podmiotów prawa, obejmującą jednostki

⁵ W pierwotnej redakcji: „organizacje społeczne ludu pracującego”.

⁶ Szerzej P. Grzegorzczak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, *Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, teza 15 do art. 64.

⁷ Na mocy ustawy z 18.04.1985 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 20, poz. 86).

⁸ Por. zwłaszcza A.G. Harla, *Zdolność sądowa w świetle obowiązujących przepisów prawnych*, SP 1986/3–4; A. Wach, *Kształtowanie się zakresu drogi sądowej w sprawach cywilnych*, NP 1980/10; M. Mizera, *Zdolność sądowa, interwencja uboczna oraz postępowanie nakazowe i upominawcze w sprawach gospodarczych*, NP 1990/10–12; M. Sychowicz, *Zmiany w kodeksie postępowania cywilnego dotyczące zdolności sądowej*, PS 1992/3; M. Jędrzejewska, *Problemy wynikające z regulacji zdolności sądowej w kodeksie postępowania cywilnego*, PS 1993/10; R. Obrębski, „Zdolność sądowa” jednostek organizacyjnych osób prawnych w świetle art. 479(7) k.p.c. (uwagi na tle orzeczeń Sądu Najwyższego), PS 1996/1; H. Mądrzak, *Zdolność prawna a zdolność sądowa (uwagi wokół upodmiotowienia niektórych struktur organizacyjnych w prawie cywilnym i procesowym)* [w:] *II Kongres Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej. Referaty i opracowania*, red. R. Szytk, Poznań–Kluczbork 1999; R. Flejszar, *Zdolność sądowa przedsiębiorcy*, Pr. Sp. 2001/7–8; J. Bodio, *Zdolność prawna a zdolność sądowa – wybrane zagadnienia materialnoprawne i procesowe* [w:] *Profesor Aleksander Wolter w 105. rocznicę urodzin*, red. M. Grochowski, Lublin 2011. Bardzo wnikliwej analizie z punktu widzenia teorii prawa poddał tę kwestię P. Kaczmarek, *Zdolność sądowa jako problem teorii prawa*, Kraków 2006, por. zwłaszcza rozdział 5.

⁹ H. Pietrkowski, *Zdolność sądowa według Kodeksu postępowania cywilnego i przepisów szczególnych* [w:] *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, red. J. Gudowski, K. Weitz, t. 1, Warszawa 2011; A. Jakubecki, *Zdolność sądowa według Kodeksu postępowania cywilnego i przepisów odrębnych* [w:] *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym Kodeksie postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego w Katowicach-Kocierzu (26–29 września 2013 r.)*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014; R. Obrębski, *Zdolność sądowa redaktora naczelnego*

organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Konsekwencją tego stanowiło wprowadzenie art. 64 § 1¹ k.p.c., który przyznaje jednostkom organizacyjnym określonym w art. 33¹ § 1 k.c. ogólną zdolność sądową¹⁰. Następnie uchylony został art. 64 § 2 k.p.c.

W obecnym stanie prawnym zdolność sądowa przysługuje osobom fizycznym i prawnym (art. 64 § 1¹) oraz jednostkom organizacyjnym niebędącym osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną (art. 64 § 1¹ k.p.c.), a zatem wszystkim podmiotom prawa cywilnego. W ich przypadku ma ona charakter generalny – w tym sensie, że obejmuje każde postępowanie prowadzone na podstawie Kodeksu postępowania cywilnego¹¹.

Istota zdolności sądowej w obecnym stanie prawnym była przedmiotem bardzo wnikliwych analiz¹². Przeprowadzone zostały także badania prawnoporównawcze, które doprowadziły do sformułowania wniosków *de lege ferenda*¹³. Zmierzają one do tego, by zrezygnować z definiowania zdolności sądowej w Kodeksie postępowania cywilnego, natomiast określić, jakim kategoriom podmiotów ona przysługuje. Ma to fundamentalne znaczenie, gdyż jeśli z udziałem strony¹⁴ niemającej zdolności sądowej przeprowadzone zostanie postępowanie zakończone rozstrzygnięciem co do *meritum*, powoduje to nieważność postępowania.

W wielu przypadkach trudności budzi jednak nadal ustalenie, komu zdolność sądowa przysługuje. Biorą się one przede wszystkim¹⁵ z tego, że stale zwiększa się liczba przepisów odrębnych od art. 64 k.p.c., które przyznają zdolność sądową strukturom

w sprawach o sprostowanie publikacji prasowej, PPC 2016/2; R. Obrębski, *Zdolność sądowa strony w znaczeniu materialnym* [w:] *Sine ira et studio. Księga jubileuszowa dedykowana Sędziemu Jackowi Gudowskiemu*, red. T. Ereciński, P. Grzegorzczak, K. Weitz, Warszawa 2016; R. Obrębski, *Zdolność sądowa podmiotów ogólnego prawa cywilnego materialnego*, SI 2018/75; M. Dziurda, *Zdolność sądowa i jej znaczenie* [w:] *Podmioty w postępowaniu cywilnym*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2018.

¹⁰ O tym, komu przysługuje zdolność sądowa na podstawie art. 64 § 1¹ k.c., decyduje prawo materialne. Zgodnie np. z obowiązującym od 20.05.2016 r. art. 40 ust. 1a pr. stow. zdolność prawną – a w konsekwencji zdolność sądową na podstawie art. 64 § 1¹ k.p.c. – mają stowarzyszenia zwykłe.

¹¹ P. Grzegorzczak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, red. T. Ereciński, teza 21 do art. 64; A. Jakubecki, *Zdolność sądowa...*, s. 88; H. Pietrkowski, *Zdolność sądowa...*, s. 459; M. Sawczuk, *Zdolność sądowa...*, s. 1684; M. Dziurda, *O niektórych konsekwencjach przyznania szczególnej zdolności sądowej*, PPC 2013/3, s. 304.

¹² R. Obrębski, *Zarys istoty zdolności sądowej w postępowaniu cywilnym*, PPC 2016/1.

¹³ A. Jakubecki, *Zdolność sądowa...*, *passim*. Jeśli chodzi o postulaty *de lege ferenda*, zob. także R. Obrębski, *Zarys istoty zdolności sądowej w postępowaniu...*, s. 63–64.

¹⁴ Dotyczy to również uczestnika postępowania.

¹⁵ W pewnym zakresie trudności wynikają ponadto z tego, że na gruncie prawa materialnego nie jest jasne, jakim jednostkom organizacyjnym przysługuje zdolność prawną zgodnie z art. 33¹ § 1 k.c. Przekłada się to na wątpliwości co do zdolności sądowej na podstawie art. 64 § 1¹ k.p.c. Por. zwłaszcza dotyczące pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych postanowienie SN z 25.01.2017 r., IV CSK 149/16, OSNC 2017/9, poz. 105.

niemającym zdolności prawnej, a zatem także podmiotowości prawnej w rozumieniu prawa cywilnego¹⁶. W judykaturze określa się to mianem szczególnej zdolności sądowej¹⁷.

Dotychczas w literaturze nie został przedstawiony katalog podmiotów, którym zdolność sądowa przysługuje na podstawie przepisów odrębnych od art. 64 k.p.c. Trudności sprawia nawet znalezienie wspólnej dla nich nazwy. Stanowią one grupę bardzo heterogeniczną, do której zalicza się nie tylko niesamodzielne jednostki organizacyjne oraz organy, ale także „funkcje” – na przykład funkcję redaktora naczelnego, którego judykatura uznała za stronę pozwaną w sprawach o publikację sprostowania prasowego¹⁸. Nie jest łatwe znalezienie wspólnego określenia podmiotowego, które byłoby odpowiednie dla wszystkich tych przypadków. Przeciwno używaniu sformułowania „podmiot” przemawia to, że chodzi właśnie o organy, jednostki i funkcje, które nie są podmiotami prawa cywilnego. Gdyby nimi były, ich zdolność sądowa wynikałaby z art. 64 k.p.c.

O skali trudności w tym zakresie świadczy fakt, że A. Jakubecki – mając pełną świadomość wskazanych problemów terminologicznych – posługuje się określeniem, że „cechą wspólną tych przypadków jest to, że zdolność sądowa jest przyznawana czemuś, co nie posiada zdolności prawnej, a więc nie jest w ogóle podmiotem stosunków cywilnoprawnych”¹⁹. Sformułowanie „coś” jest bardzo szerokie i z pewnością objęłoby wszystkie przypadki szczególnej zdolności sądowej, trudno jednak posługiwać się takim pojęciem w analizie prawniczej.

Stosunkowo często używa się określenia „struktura”. Jak pisze np. P. Grzegorzcyk, przepisy przyznają niejednokrotnie „pewnym strukturom”²⁰ kompetencję do występowania z określonymi żądaniami lub uczestniczenia w postępowaniu cywilnym. Sformułowanie to jest używane także przez innych autorów, w tym A. Jakubeckiego²¹. Niekiedy w doktrynie używa się również pojęcia „konstrukt”²² albo „twór”²³.

W niniejszej pracy na zbiorcze określenie wyposażonych w szczególną zdolność sądową organów, jednostek oraz funkcji używane będzie przede wszystkim pojęcie „struktura”. Za dopuszczalne uznać także należy używanie określenia „podmioty

¹⁶ M. Dziurda, *Szczególna zdolność sądowa organów państwowych oraz państwowych jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej*, PPC 2010/1; M. Dziurda, *Szczególna zdolność sądowa na podstawie przepisów pozakodeksowych*, MoP 2017/15.

¹⁷ Por. uzasadnienie podsumowującej dorobek orzecznictwa w tym zakresie uchwały SN z 22.06.2017 r., III CZP 8/17, OSNC 2018/3, poz. 27.

¹⁸ Uchwała SN z 22.06.2017 r., III CZP 8/17.

¹⁹ A. Jakubecki, *Zdolność sądowa...*, s. 88.

²⁰ P. Grzegorzcyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, red. T. Ereciński, teza 21 do art. 64.

²¹ „Poza regulacją art. 64 KPC zdolność sądowa jest nadawana pewnym strukturom na podstawie szczególnych przepisów” – por. A. Jakubecki, *Zdolność sądowa...*, s. 88.

²² P. Grzegorzcyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, red. T. Ereciński, teza 21 do art. 64.

²³ P. Grzegorzcyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, red. T. Ereciński, teza 6 do art. 64.

wyposażone w szczególną zdolność sądową” – z zastrzeżeniem, że chodzi jedynie o podmiotowość procesową. W doktrynie przyjmuje się, że przyznanie szczególnej zdolności sądowej strukturze niemającej zdolności prawnej oznacza uznanie jej podmiotowości procesowej²⁴.

Problematyka szczególnej zdolności sądowej nie była dotychczas przedmiotem całościowego opracowania. Publikacje na ten temat miały charakter fragmentaryczny²⁵. Już na tej podstawie można jednak przyjąć, że jest to instytucja na tyle ukształtowana, że można ją w niebudzący wątpliwości sposób wyodrębnić z ogólnej kategorii zdolności sądowej opartej na art. 64 k.p.c. Po pierwsze, każdy przypadek szczególnej zdolności sądowej wynika nie z art. 64 k.p.c., ale z przepisu odrębnego. Po drugie zaś, o ile ogólna zdolność sądowa ma zawsze charakter generalny, to szczególna zdolność sądowa zawsze jest wycinkowa – ograniczona do spraw wskazanych w przepisie stanowiącym jej źródło²⁶.

W rezultacie, jak obrazowo ujęto to w piśmiennictwie, kontury zdolności sądowej stały się „niejasne i zamazane”²⁷. O ile bowiem podmiotom określonym w art. 64 k.p.c. przymiot ten przysługuje zawsze, to struktury wyposażone w szczególną zdolność sądową raz go mają, a innym razem nie – w zależności od przedmiotu postępowania²⁸. Powoduje to znaczne trudności – zarówno teoretyczne, jak i praktyczne – wynikające jednak z istoty szczególnej zdolności sądowej.

Dodatkowe kontrowersje wiążą się z tym, że szczególna zdolność sądowa struktury niemającej zdolności prawnej zazwyczaj wynika z tego samego przepisu co legitymacja²⁹. Powoduje to, że brak zdolności sądowej jest w takich przypadkach równoznaczny z brakiem legitymacji.

Zwiększanie się liczby przypadków szczególnej zdolności sądowej powoduje także trudności procesowe, ponieważ część przepisów Kodeksu postępowania cywilnego nie przewiduje, by stroną postępowania mogły być podmioty inne niż te, których

²⁴ H. Pietrkowski, *Zdolność sądowa...*, s. 451–453; R. Obrębski, *Zarys istoty zdolności sądowej w postępowaniu...*, s. 61.

²⁵ Poza już wskazanymi por. także M. Dziurda, *Glosa do wyroku SN z 9.01.2009 r., I CSK 304/08, PS 2010/7–8*; M. Dziurda, *Szczególna zdolność sądowa – kilka uwag de lege ferenda* [w:] *Postępowanie rozpoznawcze w przyszyłym Kodeksie postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego w Katowicach-Kocierz (26–29 września 2013 r.)*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014.

²⁶ P. Grzegorzczak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, red. T. Erciński, teza 21 do art. 64; A. Jakubecki, *Zdolność sądowa...*, s. 88; H. Pietrkowski, *Zdolność sądowa...*, s. 459; M. Dziurda, *O niektórych konsekwencjach...*, s. 304.

²⁷ H. Mądrzak, *Zdolność prawna a zdolność sądowa...*, s. 185.

²⁸ Mogłoby to nawet wywoływać wątpliwości, czy szczególną zdolność sądową da się określać jako „przymiot”. Ze względu jednak na brak innego sformułowania określenie to jest używane także w odniesieniu do tych struktur, którym „przymiot” (szczególnej) zdolności sądowej przysługuje tylko w niektórych postępowaniach.

²⁹ Dotyczy to w szczególności legitymacji formalnej przysługującej strukturom działającym w ramach podstawienia procesowego.

zdolność sądowa wynika z art. 64 k.p.c. W szczególności art. 67 § 1 k.p.c. reguluje reprezentację procesową jedynie osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych określonych w art. 64 § 1¹ k.p.c. Wywołuje to problemy w określeniu sposobu podejmowania czynności w postępowaniu sądowym za wyposażone w szczególną zdolność sądową niesamodzielne jednostki organizacyjne oraz organy kolegialne.

Ze wskazanych wyżej względów cele pracy muszą być trojaki. Przede wszystkim konieczne jest wyodrębnienie cech konstrukcyjnych, których występowanie pozwoli uznać określony przepis za źródło szczególnej zdolności sądowej. Na tej podstawie trzeba stworzyć katalog jej przypadków, ponieważ dotychczas nauka nie podjęła się tego zadania. Niezależnie od tego należy zidentyfikować i poddać analizie swoiste problemy procesowe wiążące się z udziałem w postępowaniu cywilnym – na podstawie szczególnej zdolności sądowej – struktur niebędących podmiotami prawa cywilnego.

W prawie polskim nie ma żadnej ogólnej regulacji dotyczącej szczególnej zdolności sądowej. Kategoria ta jest wyodrębniana w doktrynie i orzecznictwie w związku z liczną, dosyć niejedolitą grupą przepisów. Przesądza to o konieczności wykorzystania przede wszystkim metody badawczej językowo-logicznej (dogmatycznej).

Istotne znaczenie ma także analiza historyczna. Stanowiąca przedmiot badań instytucja ukształtowała się w sposób niezamierzony – na skutek tego, że coraz to nowe przepisy wyposażały kolejne struktury niemające zdolności prawnej (organy i wewnętrzne jednostki organizacyjne) w uprawnienie do samodzielnego udziału w postępowaniu cywilnym. Niektóre z tych regulacji zostały już uchylone. Wykładnia historyczna powinna zatem okazać się przydatna dla ustalenia, z jakich przyczyn ustawodawca korzysta ze szczególnej zdolności sądowej oraz dlaczego w niektórych przypadkach z tej konstrukcji zrezygnował.

Wobec braku regulacji o charakterze ogólnym, dla oceny, czy istnieją podstawy do wyodrębnienia kategorii szczególnej zdolności sądowej, niezbędna jest przede wszystkim analiza poszczególnych przepisów uznawanych w doktrynie i orzecznictwie za jej źródło. Wymaga to wykorzystania wszystkich metod wykładni – nie tylko językowej i historycznej, ale także systemowej oraz funkcjonalnej. Zdecydowanie mniej przydatne są natomiast badania prawnoporównawcze. Nie są one w stanie pomóc w analizie przyczyn ukształtowania się instytucji szczególnej zdolności w prawie polskim ani też przy ustalaniu jej istoty. Metoda prawnoporównawcza zostanie natomiast w niezbędnym zakresie zastosowana w tych częściach pracy, w których może okazać się to przydatne – zwłaszcza przy formułowaniu postulatów *de lege ferenda*.

Przy uwzględnieniu tych założeń praca została podzielona na siedem rozdziałów. Przedmiot pierwszego stanowi zdolność sądowa jako taka – zarówno jej funkcja w postępowaniu cywilnym, jak i zakres podmiotowy. Pozwoli to przedstawić genezę

szczególnej zdolności sądowej, która wynika z rozszerzania zakresu zdolności sądowej uregulowanej w art. 64 k.p.c.

W rozdziale drugim poddane analizie zostaną wypowiedzi doktryny i judykatury odnoszące się do szczególnej zdolności sądowej jako instytucji prawnej. Uwzględnione zostaną te, w których w najbardziej rozbudowany sposób przedstawione zostało uzasadnienie dla uznania określonych uregulowań za źródło szczególnej zdolności sądowej. Pod uwagę wzięte zostaną nie tylko przepisy obowiązujące, ale też uchylone. Nie chodzi bowiem jeszcze o stworzenie katalogu przypadków szczególnej zdolności sądowej, ale o zidentyfikowanie kryteriów pozwalających przypisywać ją niektórym strukturom niemającym zdolności prawnej (a zatem także podmiotowości prawnej w rozumieniu prawa cywilnego).

Na tej podstawie w rozdziale trzecim przedstawione zostaną kryteria, których spełnienie pozwala uznać określony przepis za źródło szczególnej zdolności sądowej. Kluczowe jest wyodrębnienie podstawowych cech, które odróżniają analizowaną instytucję od ogólnej zdolności sądowej. Pozwoli to ostatecznie rozstrzygnąć, czy istnieją podstawy do wyodrębnienia szczególnej zdolności sądowej. Jednocześnie ustalone kryteria umożliwią ocenę w każdym konkretnym przypadku, czy przepis stanowi źródło szczególnej zdolności sądowej. Dotyczy to zarówno uregulowań już obowiązujących, jak i tych, które mogą zostać wprowadzone w przyszłości.

Z kolei ustalone kryteria pozwolą w rozdziale czwartym dokonać analizy wszystkich obowiązujących przepisów, które w doktrynie i orzecznictwie uznawane są za źródło samodzielnej podmiotowości procesowej struktur niemających zdolności prawnej, a zatem nieobjętych ogólną regulacją art. 64 k.p.c. W niektórych przypadkach kwestia ta jest sporna. Celem jest stworzenie katalogu uregulowań, które na podstawie kryteriów określonych w rozdziale trzecim mogą zostać uznane za źródło szczególnej zdolności sądowej. Chodzi zwłaszcza o ocenę, czy wymienione w poszczególnych przepisach organy oraz wewnętrzne jednostki organizacyjne występują w określonych postępowaniach jedynie jako reprezentanci podmiotu prawa, w skład którego wchodzi, czy też samodzielnie – w oparciu o szczególną zdolność sądową.

Rozdział piąty poświęcony jest relacji pomiędzy szczególną zdolnością sądową a legitymacją. Kwestia ta, na styku prawa materialnego i procesowego, ma dla analizowanej problematyki istotne znaczenie. W większości przypadków zaliczanych przez doktrynę i orzecznictwo do szczególnej zdolności sądowej znajduje ona źródło w przepisach pozakodeksowych przyznających wskazanym strukturom uprawnienie do wszczynania określonych postępowania sądowych. Ponieważ chodzi o struktury niemające zdolności prawnej³⁰, ich samodzielny udział w postępowaniu przed sądami powszechnymi

³⁰ A zatem nieobjęte regulacją art. 64 k.p.c.

oraz Sądem Najwyższym może opierać się jedynie na uregulowaniu odrębnym od art. 64 k.p.c. Powoduje to, że zazwyczaj ten sam przepis stanowi źródło zarówno legitymacji, jak i szczególnej zdolności sądowej³¹.

W rozdziale szóstym przedstawione zostaną swoiste problemy procesowe wiążące się ze szczególną zdolnością sądową. Wynikają one z faktu, że wiele przepisów³² nie uwzględnia możliwości udziału w postępowaniu – w charakterze strony ani uczestnika – podmiotów innych niż określone w art. 64 k.p.c. Niektóre przyczyny trudności procesowych mają źródło głębsze niż brzmienie przepisów – na przykład samo dopuszczenie struktury niemającej zdolności prawnej (a zatem także własnego majątku) do udziału w postępowaniu sądowym nie wyposaża jej w możliwości ponoszenia opłat sądowych lub zwrotu kosztów postępowania.

Rozdział siódmy stanowi podsumowanie pracy. Obejmuje to zarówno weryfikację hipotez badawczych, jak również przedstawienie i uzasadnienie postulatów *de lege ferenda*. W doktrynie trafnie zauważono, że nie wydaje się możliwe wyeliminowanie przypadków, w których podmiotowość procesowa przyznawana jest strukturom niemającym zdolności prawnej³³. W grę wchodzi zatem albo rozszerzenie zakresu ogólnej zdolności sądowej (nowelizacja art. 64 k.p.c.), albo zaakceptowanie obecnego stanu rzeczy. W tym drugim wariantcie konieczna jest ocena, czy wszystkie obecne przypadki szczególnej zdolności sądowej są niezbędne.

W pracy uwzględniono stan prawny, dorobek nauki prawa oraz orzecznictwo na 1.03.2019 r.

³¹ W konsekwencji także zdolności procesowej.

³² Nie tylko Kodeksu postępowania cywilnego, ale także np. ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

³³ A. Jakubecki, *Zdolność sądowa...*, s. 98.

Rozdział 1

ZDOLNOŚĆ SĄDOWA W OBECNYM STANIE PRAWNYM

1.1. Uwagi wprowadzające

Problematyka zdolności sądowej jako takiej mogłaby stanowić przedmiot odrębnej, obszernej monografii¹. Z oczywistych względów nie będzie zatem możliwe całościowe jej przedstawienie w niniejszej pracy. Uwzględnione jednak zostaną zagadnienia, które mogą być istotne z punktu widzenia szczególnej zdolności sądowej. Nie da się bowiem przedstawić jej istoty bez odwołania się do konstrukcji i celu zdolności sądowej jako takiej.

Za niezbędną należy uznać zwłaszcza analizę porównawczą szczególnej zdolności sądowej oraz tzw. zdolności ogólnej, wynikającej z art. 64 k.p.c. W ten sposób będzie można ocenić, czy analizowana konstrukcja wykazuje różnice, które pozwalają uznać ją za rodzaj zdolności sądowej na tyle wyodrębniony, żeby mógł być traktowany jako zbiorcza, odrębna kategoria.

Regulacja art. 64 k.p.c. umieszczona została w przepisach o procesie (część pierwsza księgi pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego). Z tego względu najwięcej uwagi poświęcone musi zostać problematyce zdolności sądowej w postępowaniu procesowym. Także analiza istoty szczególnej zdolności sądowej – w tym jej odrębności od zdolności sądowej ogólnej – zazwyczaj będzie prowadzona z uwzględnieniem konstrukcji procesu cywilnego.

¹ Nawet opracowania przedstawiające zarys tej problematyki są bardzo obszerne. Por. zwłaszcza R. Ob-
rębski, *Zarys istoty zdolności sądowej w postępowaniu cywilnym*, PPC 2016/1.

W szerokim zakresie zostaną jednak uwzględnione także zagadnienia dotyczące innych rodzajów postępowania cywilnego². Skoro ma w nich bowiem, na mocy odesłania z art. 13 § 2 k.p.c., odpowiednie zastosowanie art. 64 k.p.c., to dotyczy ich przesłanka zdolności sądowej³. Przypadki zdolności sądowej przyznawanej na mocy przepisów odrębnych strukturom niemającym zdolności prawnej występują także w innych niż proces rodzajach postępowań⁴.

Nie tylko stronie procesu, ale także innego rodzaju uczestnikowi postępowania cywilnego⁵ musi przysługiwać podmiotowość procesowa. Utożsamia się ją często ze zdolnością sądową, na podobnej zasadzie, na jakiej w prawie materialnym podmiotowość prawną utożsamia się ze zdolnością prawną⁶. Bardziej precyzyjne jest jednak określenie, że podmiotowość procesowa wynika ze zdolności sądowej. Jak się to ujmuje w doktrynie, „zdolność sądowa warunkuje podmiotowość procesową konkretnej jednostki i stanowi odpowiednik podmiotowości na gruncie prawa materialnego, rozumianej jako możliwość bycia nosicielem (podmiotem) praw lub obowiązków”⁷. Ujmując to szerzej, można mówić o podmiotowości w postępowaniu sądowym. Należy jednak zaznaczyć, że w języku prawniczym określenie „podmiotowość procesowa” odnoszone jest niekiedy także do innych niż proces rodzajów postępowań⁸. Tę konwencję językową można zaakceptować. Nie tylko zatem strona procesu (interwenient uboczny), ale także uczestnik innego postępowania cywilnego musi mieć podmiotowość procesową.

Zdolność sądowa uznawana jest za „przymiot”, rozumiany jako kwalifikacja⁹ podmiotu „do występowania w sądowym postępowaniu cywilnym w charakterze strony, interwenienta ubocznego lub uczestnika postępowania nieprocesowego i odpowiednio

² W tym trybu nieprocesowego postępowania rozpoznawczego.

³ W tym kontekście – ponieważ chodzi o postępowania inne niż proces – niezręczne byłoby posługiwanie się określeniem „przesłanka procesowa”. Jest ono jednak używane także w znaczeniu generalnym – odnoszącym się do wszystkich rodzajów postępowania cywilnego, w tym procesu. W takim znaczeniu określeniem „przesłanka procesowa” będziemy posługiwać się także w niniejszej pracy.

⁴ P. Rylski, *Uczestnik postępowania nieprocesowego – zagadnienia konstrukcyjne*, Warszawa 2017, s. 225.

⁵ O ile nie ma podstaw do używania określenia „uczestnik procesu”, to niektórzy autorzy posługują się określeniem uczestnika postępowania, obejmując tym pojęciem w procesie strony, interwenientów, przedstawicieli ustawowych, kuratorów procesowych i pełnomocników procesowych. Por. T. Ereciński [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 3, *Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, teza 3 do art. 479²⁹.

⁶ Szerzej na ten temat R. Obrębski, *Zarys istoty zdolności sądowej w postępowaniu...*, s. 13.

⁷ P. Grzegorzczak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, *Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, teza 6 do art. 64.

⁸ Por. np. H. Pietrzkowski, *Zdolność sądowa według Kodeksu postępowania cywilnego i przepisów szczególnych* [w:] *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, red. J. Guldowski, K. Weitz, t. 1, Warszawa 2011, s. 452.

⁹ Do roli zdolności sądowej jako kwalifikacji podmiotu dużą wagę przywiązuje się w doktrynie. Por. J. Jodłowski [w:] J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2016, s. 226; W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2016, s. 174. Podkreśla się przy tym, że w pojęciu zdolności sądowej mieści się także istnienie podmiotu oznaczonego jako strona.

podmiotów postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego¹⁰, a także innych rodzajów postępowania cywilnego¹¹. Podkreśla się, że jest ona ogólną kwalifikacją pewnych podmiotów, istniejącą niezależnie od faktycznego prowadzenia procesu albo innego postępowania, ale ujawniającą się w tym postępowaniu i warunkującą możliwość jego prowadzenia¹² z udziałem danego podmiotu¹³.

Postępowanie z udziałem strony (interwenienta ubocznego, uczestnika postępowania) niemających zdolności sądowej nie powinno zakończyć się merytorycznym rozstrzygnięciem. Jeżeli do tego dojdzie, zachodzi nieważność postępowania¹⁴.

1.1.1. Definicje zdolności sądowej

Ustawowa definicja zdolności sądowej zawarta została w art. 64 § 1 k.p.c.¹⁵ Stanowi on, że każda osoba fizyczna i prawna „ma zdolność występowania w procesie jako strona (zdolność sądowa)”. Należy przy tym uwzględnić art. 64 § 1¹ k.p.c., zgodnie z którym zdolność sądową mają także jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną (czyli jednostki organizacyjne określone w art. 33¹ § 1 k.c.). W obecnym stanie prawnym hipoteza art. 64 k.p.c. obejmuje zatem wszystkie trzy kategorie podmiotów prawa cywilnego. Udało się zatem doprowadzić do sytuacji, w której zdolność sądową bez żadnej wątpliwości mają wszystkie podmioty wyposażone w zdolność prawną. Na dodatek wynika to z jednej regulacji o charakterze ogólnym.

Z treści art. 64 k.p.c. wynika ponadto, że każdy podmiot mający zdolność prawną „ma zdolność występowania w procesie”. Innymi słowy, każdemu podmiotowi prawa cywilnego przysługuje podmiotowość procesowa. Obowiązkiwanie tej zasady

¹⁰ W uchwale z 23.02.1995 r., III CZP 11/95, LEX nr 9210, Sąd Najwyższy – odpowiadając na pytanie, czy podmiot gospodarczy posiadający zdolność sądową w postępowaniu przed sądem gospodarczym zachowuje tę zdolność w postępowaniu egzekucyjnym – stwierdził, że przewidziany w art. 804 k.p.c. zakres związania organu egzekucyjnego treścią tytułu wykonawczego wyklucza możliwość badania przez tenże organ, czy tytuł wykonawczy został wydany w stosunku do podmiotu niemającego zdolności prawnej (art. 783 k.p.c.). Szerzej w rozdziale 3.2.4.

¹¹ M. Jędrzejewska, *Problemy wynikające z regulacji zdolności sądowej w kodeksie postępowania cywilnego*, PS 1993/10, s. 45. Por. także powołane tam inne wypowiedzi doktryny.

¹² Co do meritum.

¹³ J. Jodłowski [w:] J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2016, s. 226.

¹⁴ Tak R. Obrębski, *Zarys istoty zdolności sądowej w postępowaniu...*, s. 17. P. Grzegorzczuk uściśla, że proces z udziałem strony niemającej zdolności sądowej „może zakończyć się prawomocnym wyrokiem (por. np. art. 379 pkt 2, art. 398¹³ § 1, art. 401 pkt 2)”. Takie orzeczenie jest jednak wydawane w warunkach nieważności postępowania. Por. P. Grzegorzczuk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, red. T. Ereciński, teza 6 do art. 64.

¹⁵ Przepis art. 64 k.p.c. zredagowany został zgodnie ze stosowaną niekiedy konwencją, w ramach której najpierw podaje się definicję, a następnie (w nawiasie) wskazuje się definiowane określenie.

Marcin Dziurda – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego Uniwersytetu Warszawskiego, członek Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego. Autor kilkudziesięciu publikacji z zakresu prawa postępowania cywilnego, w szczególności dotyczących problematyki zdolności sądowej. Radca prawny; jako pełnomocnik Rady Ministrów zorganizował Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa i w latach 2006–2012 był jej pierwszym Prezesem. Prowadzi szkolenia dla adwokatów, radców prawnych i notariuszy.

W książce omówiono problemy praktyczne związane z udziałem w postępowaniu cywilnym struktur wyposażonych w szczególną zdolność sądową, która przysługuje na podstawie przepisów odrębnych od art. 64 k.p.c. Do struktur tych można zaliczyć niesamodzielne jednostki organizacyjne, organy, a nawet funkcje. W publikacji przedstawiono pełny katalog przypadków szczególnej zdolności sądowej, w tym:

- organów rentowych,
- organów regulacyjnych w postępowaniu przed sądem ochrony konkurencji i konsumentów,
- zarządów i rad nadzorczych spółek kapitałowych w sprawach o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia),
- organów podatkowych.

Oprócz tego autor wyodrębnił cechy konstrukcyjne pozwalające uznać określony przepis za źródło szczególnej zdolności sądowej, a także zidentyfikował i omówił swoiste problemy procesowe wiążące się z udziałem w postępowaniu cywilnym struktur niebędących podmiotami prawa cywilnego.

Publikacja jest przeznaczona dla sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych, doradców podatkowych, pracowników organów administracji rządowej i samorządowej. Może także zainteresować pracowników działów kadr i zasobów ludzkich, menedżerów w spółkach kapitałowych, a także przedsiębiorców z branż objętych przepisami regulacyjnymi.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8160-453-6

